

4.4 Člověk a jeho svět

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** je jedinou vzdělávací oblastí RVP ZV, která je koncipována pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání. Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí a dalších témat. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život. Svým široce pojatým syntetickým (integrovaným) obsahem spoluutváří povinné základní vzdělávání na 1. stupni.

Vzdělávání v oblasti Člověk a jeho svět rozvíjí poznatky, dovednosti a prvotní zkušenosti žáků získané ve výchově v rodině a v předškolním vzdělávání. Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti a utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Poznávají sebe i své nejbližší okolí a postupně se seznamují s místně i časově vzdálenějšími osobami i jevy a se složitějšími ději. Učí se vnímat lidi a vztahy mezi nimi, všimnout si podstatných věcných stránek i krásy lidských výtvorů a přírodních jevů, soustředěně je pozorovat, přemýšlet o nich a chránit je. Na základě poznání sebe a svých potřeb a porozumění světu kolem sebe se žáci učí vnímat základní vztahy ve společnosti, porozumět soudobému způsobu života, jeho přednostem i problémům (včetně situací ohrožení), učí se vnímat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti. Při osvojování poznatků a dovedností ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět se žáci učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

Podmínkou úspěšného vzdělávání v dané oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů. Propojení této vzdělávací oblasti s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládnutí nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků.

Vzdělávací oblast tak připravuje základy pro specializovanější výuku ve vzdělávacích oblastech *Člověk a společnost*, *Člověk a příroda* a ve vzdělávacím oboru *Výchova ke zdraví*.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru **Člověk a jeho svět** je členěn do *pěti tematických okruhů*. Propojováním tematických okruhů je možné vytvářet v ŠVP různé varianty vyučovacích předmětů a jejich vzdělávacího obsahu¹.

V tematickém okruhu *Místo, kde žijeme* se žáci učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků (např. v dopravní výchově).

Žáci se ve čtvrté třídě v rámci dopravní výchovy seznamují s pravidly silničního provozu, mají nácvik jízdy na kole, řeší situace na pozemních komunikacích a dětském dopravním hřišti. V rámci této výuky se seznamují se zásadami poskytnutí první pomoci.

Různé činnosti a úkoly by měly přirozeným způsobem probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet jejich národní cítění a vztah k naší zemi.

¹

V tematickém okruhu *Lidé kolem nás* si žáci postupně osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, se světem financí, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společností nebo i svět (globální problémy). Celý tematický okruh tak směřuje k prvotním poznatkům a dovednostem budoucího občana demokratického státu.

V tematickém okruhu *Lidé a čas* se žáci učí orientovat v dějích a v čase. Poznávají, jak a proč se čas měří, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů. Učí se poznávat, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. V tematickém okruhu se vychází od nejnámějších událostí v rodině, obci a regionu a postupuje se k nejdůležitějším okamžikům v historii naší země. Podstatou tematického okruhu je vyvolat u žáků zájem o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země. Proto je důležité, aby žáci mohli samostatně vyhledávat, získávat a zkoumat informace z dostupných zdrojů, především pak od členů své rodiny i od lidí v nejbližším okolí, aby mohli společně navštěvovat památky, sbírky regionálních i specializovaných muzeí, veřejnou knihovnu atd.

V tematickém okruhu *Rozmanitost přírody* žáci poznávají Zemi jako planetu sluneční soustavy, kde vznikl a rozvíjí se život. Poznávají velkou rozmanitost i proměnlivost živé i neživé přírody naší vlasti. Jsou vedeni k tomu, aby si uvědomili, že Země a život na ní tvoří jeden nedílný celek, ve kterém jsou všechny hlavní děje ve vzájemném souladu a rovnováze, kterou může člověk snadno narušit a velmi obtížně obnovovat. Na základě praktického poznávání okolní krajiny a dalších informací se žáci učí hledat důkazy o proměnách přírody, učí se využívat a hodnotit svá pozorování a záznamy, sledovat vliv lidské činnosti na přírodu, hledat možnosti, jak ve svém věku přispět k ochraně přírody, zlepšení životního prostředí a k trvale udržitelnému rozvoji.

V tematickém okruhu *Člověk a jeho zdraví* žáci poznávají především sebe na základě poznávání člověka jako živé bytosti, která má své biologické a fyziologické funkce a potřeby. Poznávají zdraví jako stav bio-psych-sociální rovnováhy života. Žáci se seznamují s tím, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, mezilidských vztahů atd. Získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci a poskytování první pomoci. Osvojují si bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel. Žáci si postupně uvědomují, jakou odpovědnost má každý člověk za své zdraví a bezpečnost i za zdraví jiných lidí. Žáci docházejí k poznání, že zdraví je důležitá hodnota v životě člověka.

Potřebné vědomosti a dovednosti ve vzdělávacím oboru *Člověk a jeho svět* získávají žáci především tím, že pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace atd.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- utváření pracovních návyků v jednoduché samostatné i týmové činnosti,
- orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu
- orientaci ve světě informací a k časovému a místním propojování historických, zeměpisných a kulturních informací,

- rozšiřování slovní zásoby v osvojovaných tématech, k pojmenovávání pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech,
- poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, ke kulturnímu a tolerantnímu chování a jednání na základě respektu a společně vytvořených a přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití, k plnění povinností a společných úkolů,
- samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k efektivní, bezkonfliktní komunikaci i v méně běžných situacích, k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií, k poznávání a ovlivňování své jedinečnosti (možností a limitů),
- utváření ohleduplného vztahu k přírodě i kulturním výtvorům a k hledání možností aktivního uplatnění při jejich ochraně,
- přirozenému vyjadřování pozitivních citů ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí,
- objevování a poznávání všeho, co jej zajímá, co se mu líbí a v čem by v budoucnu mohl uspět,
- poznávání podstaty zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení
- poznávání a upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech.

Výuka vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět* je realizována v 1. – 3. ročníku v předmětu Prvouka, ve 4. – 5. ročníku v předmětech Vlastivěda a Přírodověda. Hodinové dotace všech předmětů jsou přiřazeny podle Učebního plánu ŠVP.

Výchovně vzdělávací strategie k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí

Klíčová kompetence	Výchovně a vzdělávací strategie
<i>Kompetence k učení</i>	Podpora rozvoje dovedností a způsobů rozhodování metodami, které umožňují přímou zkušenost
	Dostatek informačních zdrojů – knihovna, internet, exkurze atd.
	Propojení informací se skutečným životem
	Práce s informacemi
	Samostatnost, organizace vlastní činnosti
	Vlastní úsudek, iniciativa, tvořivost, zodpovědnost
	Komunikace, spolupráce v týmu
	Poznání vlastních možností
	Prezentace vlastních výsledků
	Tvořivost (práce na projektech)
	Chápat smysl vlastní práce
	Práce v motivujícím prostředí
	Práce s přiměřeným učivem
	Hodnocení za to, co žák umí, ne za to, co neumí
	Využívání kladného hodnocení a dobrých výsledků jako motivace
	Výuka bez situací nerovnosti, ponížení apod.
	Stanovení postupných cílů

	Zařazování metod podporujících zvědavost
	Osobní příklad
Kompetence k řešení problémů	Poznatky nejsou předkládány v hotové podobě
	Uplatňování mezipředmětových vztahů
	Objevování vzájemných příčin a souvislostí přírodních a společenských jevů a dějů
	Přechod od frontálního vyučování k více aktivizujícím metodám
	Široké uplatnění praktických cvičení
	Uplatňování základních myšlenkových operací – srovnávání, analýza, syntéza, zobecňování, abstrakce
	Rozvoj schopnosti logického uvažování
	Řešení problémů na základě kritického zhodnocení informací
	Podpora netradičních způsobů řešení
Kompetence komunikativní	Prostor pro komunikace různými formami (ústně, písemně, výtvarnými prostředky, využitím technických prostředků)
	Dodržování etiky komunikace (věcnost, naslouchání, respektování různých názorů – originálních, nezdařených apod.)
	Zásady komunikace s dospělými
	Základ spolupráce a společného prožívání
	Předpoklady pro poznávání sebe a vztahů k jiným
	Práce v týmu
Kompetence sociální a personální	Atmosféra demokracie a přátelství
	Kooperativní učení, spolupráce ve výuce
	Osobní odpovědnost za výsledky společné práce
	Spolupráce učitelů
	Spolupráce s rodiči a dalšími partnery
	Učit se samostatně rozhodovat a nést důsledky za svá rozhodnutí
	Demokracii a svobodu nezaměňovat za anarchii
	Nutnost dodržování mravních hodnot a slušného jednání
	Vhodnou formou prosazovat svoje zájmy
	Učit se argumentovat
	Učit se chápat bohatství a složitost citového života, rozvíjet citovou otevřenost vůči podnětům z prostředí, ve kterém žijí
	Učit se otevřeně a kultivovaně projevovat své city
Kompetence občanské	Stanovení jasných pravidel pro soužití ve škole – práva, povinnosti, sankce
	Vztahy ve škole – úcta, sounáležitost, uznání
	Otevřenost vůči spolužákům
	Solidarita s druhými
	Rozvíjení kritických postojů k negativním jevům ve škole i společnosti
	Integrace žáků vyžadujících speciální péči
	Multikulturní výchova – porozumění odlišnému způsobu života lidí z jiných kultur
	Vytváření podmínek pro adaptaci žáků z jiných kulturních prostředí
	Ohleduplnost vůči starým a nemocným lidem
	Učit se ohleduplnému a citlivému vztahu k lidem, přírodě, kulturním a etickým hodnotám

Kompetence pracovní	Osvojování základních pracovních dovedností a návyků
	Účast žáků při úpravách prostředí školy
	Uplatňování sebehodnocení žáků
	Uplatňování mezipředmětových vztahů při volbě povolání

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

1. stupeň

1. MÍSTO, KDE ŽIJEME

Očekávané výstupy – 1. období

žák

- 1.1 vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí*
- 1.2 začlení svou obec (město) do příslušného kraje a oblužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)*
- 1.3 rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost*

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- 1.4 určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu*
- 1.5 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě*
- 1.6 rozlišuje mezi náčrtů, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištních lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokouli*
- 1.7 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického*
- 1.8 zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích*
- 1.9 rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam*

Učivo

domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště

škola – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy; riziková místa a situace

obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť

okolní krajina (místní oblast, region) – zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí, orientační body a linie, světové strany

regiony ČR – Praha a vybrané oblasti ČR, surovinové zdroje, výroba, služby a obchod

naše vlast – domov, krajina, národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly, armáda ČR

Evropa a svět – kontinenty, evropské státy, EU, cestování

mapy obecně zeměpisné a tematické – obsah, grafika, vysvětlivky

2. LIDÉ KOLEM NÁS

Očekávané výstupy – 1. období

žák

2.1 rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem a nedostatkům

2.2 odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností

Očekávané výstupy – 2. období

žák

2.4 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)

2.5 rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení

2.6 rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy

2.7 orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy

2.8 poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města)

Učivo

rodina – postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, práce fyzická a duševní, zaměstnání

soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, principy demokracie, obchod, firmy, zájmové spolky, politické strany, církve, pomoc nemocným, sociálně slabým, společný „evropský dům“

chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování – ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům

právo a spravedlnost – základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy, protiprávní jednání a korupce, právní ochrana občanů a majetku včetně nároku na reklamaci, soukromého vlastnictví, duševních hodnot

vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek; rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky

kultura – podoby a projevy kultury, kulturní instituce, masová kultura a subkultura

základní globální problémy – významné sociální problémy, problémy konzumní společnosti, nesnášenlivost mezi lidmi, globální problémy přírodního prostředí

3. LIDÉ A ČAS

Očekávané výstupy – 1. období

žák

- 3.1 využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti*
- 3.2 pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije*
- 3.3 uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost*

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- 3.4 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy*
- 3.5 využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek*
- 3.6 rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik*
- 3.7 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik*
- 3.8 objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů*

Učivo

- orientace v čase a časový řád** – určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, denní režim, roční období
- současnost a minulost v našem životě** – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny
- regionální památky** – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost
- báje, mýty, pověsti** – minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj

4. ROZMANITOST PŘÍRODY

Očekávané výstupy – 1. období

žák

- 4.1 pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích*
- 4.2 roztrídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě*
- 4.3 provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů*

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- 4.4 objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka*

4.5 vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období

4.6 zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí

4.7 porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy

4.8 zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat

4.9 stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci prokáže schopnost se účinně bránit

5.0 založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu

Učivo

látky a jejich vlastnosti – třídění látek, změny látek a skupenství, vlastnosti, porovnávání látek a měření veličin s praktickým užíváním základních jednotek

voda a vzduch – výskyt, vlastnosti a formy vody, oběh vody v přírodě, vlastnosti, složení, proudění vzduchu, význam pro život

nerosty a horniny, půda – některé hospodářsky významné horniny a nerosty, zvětrávání, vznik půdy a její význam

Vesmír a Země – sluneční soustava, den a noc, roční období

rostliny, houby, živočichové – znaky života, životní potřeby a projevy, průběh a způsob života, výživa, stavba těla u některých nejznámějších druhů, význam v přírodě a pro člověka

životní podmínky – rozmanitost podmínek života na Zemi; význam ovzduší, vodstva, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi; podnebí a počasí

rovnováha v přírodě – význam, vzájemné vztahy mezi organismy, základní společenstva
ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy

rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi

5. ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Očekávané výstupy – 1. období

žák

5.1 uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví

5.2 rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných

5.3 chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek

5.4 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech

Očekávané výstupy – 2. období

žák

5.6 využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života

5.7 rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození

5.8 účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob

5.9 uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista

5.10 předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek

5.11 uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou

5.12 rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc

5.13 uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku

Učivo

lidské tělo – stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, základy lidské reprodukce, vývoj jedince

péče o zdraví – zdravý životní styl, denní režim, správná výživa, výběr a způsoby uchovávání potravin, vhodná skladba stravy, pitný režim, nemoci přenosné a nepřenositelné, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS), drobné úrazy a poranění, prevence nemocí a úrazů, první pomoc při drobných poraněních, osobní, intimní a duševní hygiena

partnerství, manželství, rodičovství, základy sexuální výchovy – rodina, vztahy v rodině, partnerské vztahy, osobní vztahy, etická stránka vztahů, etická stránka sexuality

návykové látky a zdraví – návykové látky, hrací automaty a počítače, závislost, odmítání návykových látek, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií

osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích

mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčina a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém

1. ročník – Prvouka

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
	Místo, kde žijeme	1.1, 1.2, 1.3
popíše bezpečnou cestu do školy, riziková místa a situace	domov - prostředí domova	
rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí, dramatizuje (předvede) situaci	orientace v místě bydliště /rozlišuje bezpečná a nebezpečná místa pro hru /	
rozpozná svoji školu a spolužáky	škola - prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy	
určí svoje pracovní místo	školní pomůcky a potřeby	
uvede svoji adresu, zajímavosti v místě bydliště	regionální památky	
pozná kostelecký zámek a náměstí		
	Lidé kolem nás	2.1, 2.2
pojmenuje členy své rodiny a popíše jejich roli	rodina - postavení jedince v rodině, role členů	
vyjmenuje dobré a špatné vlastnosti lidí	blízké příbuzenské vztahy	
rozliší blízké příbuzenské vztahy v rodině	mezigenerační vztahy	
uvede přirozené odlišnosti spolužáků, projevuje k nim toleranci	chování lidí, vlastnosti lidí	
modeluje své chování ve třídě, ve školní jídelně, v dopravním prostředku, kině apod.	pravidla slušného chování	
	Lidé a čas	3.1, 3.3
uvede ze svého života příklad z minulosti, současnosti	orientace v čase - rok, měsíc, týden, den, hodina	
uvede svůj režim dne s časovými údaji	určování času, kalendář	
charakterizuje roční doby z hlediska života v rodině, zvyků a činností členů rodiny	režim dne, roční doby	
	Rozmanitosti přírody	4.1, 4.2
uvede příklady ze života živočichů a rostlin v jednotlivých ročních obdobích	den a noc, roční období	
roztřídí některé přírodniny podle nápadných znaků	změny v přírodě v ročních obdobích	
	Člověk a jeho zdraví	5.1, 5.2, 5.3, 5.4
popíše základní stavbu lidského těla	lidské tělo - základní části	
uvede základní zásady osobní hygieny, správné výživy a zdravého způsobu života	péče o zdraví - pitný a pohybový režim, zdravá strava, nemoc, osobní hygiena	
zná možnosti, kam se obrátit v případě pocitu tísně, nebezpečí, zneužívání	osobní bezpečí - ochrana proti zneužívání	
vysvětlí pojmy: zdraví, nemoc, úraz	efektivní využití volného času	
na příkladech uvede, jak lze preventivně předcházet nemocem, úrazům, zneužívání své osoby		

2. ročník – Prvouka

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
	<u>Místo kde žijeme</u>	1.1, 1.2, 1.3
rozliší různé dopravní prostředky a důležité dopravní značky, dodržuje správné dopravní návyky chodce	orientace v místě bydliště a okolí školy	
zapiše adresu domů	cesta na určené místo	
popíše role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků a jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům	<u>Lidé kolem nás</u>	2.1, 2.2
uvede a popíše povolání rodičů	život a funkce rodiny	
zapiše datum narození		
vyjmenuje a popíše různá povolání a pracovní činnosti	soužití lidí, mezilidské vztahy, komunikace, pomoc nemocným, práce fyzická a duševní	
vysvětlí potřebu různosti lidí a jejich povolání pro společnost, rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi a odůvodní své názory	obchod a firmy	
v modelových situacích předvede základní pravidla slušného chování ve společnosti a rodině	chování lidí	
objasní termíny jako ohleduplnost, kamarádství, uvede příklady tolerance k nedostatkům a přednostem spolužáků		
	<u>Lidé a čas</u>	3.1, 3.2, 3.3,
orientuje se v čase- na příkladech porovná minulost a současnost	současnost a minulost v našem životě	
rozliší kalendářní a školní rok, vymezí týdny, dny, hodiny, minuty	proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny	
stanoví denní režim vhodný pro dítě, vymezí v něm vhodné pracovní a odpočinkové aktivity		
uvede příklady zvyků a práce lidí, soužití lidí		
pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě	<u>Rozmanitost přírody</u>	4.1, 4.2
popíše ohleduplné chování k přírodě	roční období a změny v přírodě	
pozná a pojmenuje domácí zvířata a jejich mláďata, rozezná běžné pokojové rostliny, zeleninu, ovoce, zemědělské plodiny	ochrana přírody, odpovědnost lidí	
navrhne způsob pomoci živočichům v přírodě za nepříznivých situací		

	Člověk a jeho zdraví	5.1, 5.2,5.3,5.4
vysvětlí péči o lidské tělo, vysvětlí rozdíly předškolního, školního a dospělého věku	lidské tělo - funkce, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, vývoj jedince	
Rozpozná život ohrožující zranění	péče o zdraví, drobné úrazy a poranění, první pomoc	
	osobní bezpečí - chování v rizikovém prostředí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru	

3. ročník – Prvouka

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
začlení svou obec do příslušného kraje, ukáže ji na zeměpisné mapě	Místo kde žijeme	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5
popíše okolí své obce, určí typ krajiny, ve které se obec nachází	Typy krajín	
doporučí spolužákům vhodná místa pro volný čas, kulturu, služby, sport	Orientace v místě bydliště a okolní krajině	
popíše rozdíly mezi městem a vesnicí	Život na vesnici a ve městě	
určí hlavní město a přesný název svojí vlasti, základní státní symboly	Naše vlast	
vyjmenuje světové strany a určí je na mapě, vyhledá na zeměpisné mapě jednoduché údaje	hlavní světové strany	
orientace v čase a časový řád	Lidé a čas	
	Svět okolo nás	4.3, 4.4
uvede základní vlastnosti látek	látky a jejich vlastnosti - změny skupenství látek, vlastnosti látek	
uvede příklady změn látek	životní podmínky voda, vzduch, půda – vlastnosti Slunce, Země	
na příkladech uvede význam vody, vzduchu a půdy pro člověka	půda - význam, složení	
rozliší rostliny kvetoucí a nekvetoucí, popíše části rostlin	stavba těla rostlin	
vyjmenuje nejznámější hospodářské a léčivé rostliny, najde tyto rostliny v okolní krajině	Živá příroda - rostliny v okolí našeho obydlí, hospodářské plodiny - houby	
rozliší hospodářská a domácí zvířata	zvířata v okolí našeho obydlí, hospodářská zvířata	
uvede živočichy a rostliny žijící ve svém okolí (v lese, na loukách, u rybníků a nádrží)	rostlinná a živočišná společenstva (v lese, na louce, u rybníka)	
vysvětlí význam třídění odpadů	ochrana životního prostředí	

provede jednoduchá měření délky, hmotnosti, objemu, teploty, času s využitím základních jednotek	měření veličin	
	Člověk	5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.6, 5.7, 5.8
uvede zásady zdravé výživy a péče o zdraví	lidské tělo - životní potřeby a projevy	
zdůvodní význam správného držení těla a otužování	péče o zdraví	
určí přibližnou polohu základních vnitřních orgánů	stavba lidského těla	
popíše správnou volbu oblečení a obuvi pro různé modelové situace		
sestaví svůj režim dne		

4. ročník

Vlastivěda

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
určí a vysvětlí polohu svého bydliště (domova) nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu	Místo, kde žijeme	1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.9
určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich	Okolní krajina (místní oblast, region)	
rozliší náčrt, plán a základní typy map, vyhledá jednoduché údaje	Regiony ČR	
objasní vysvětlivky a grafiku mapy	Naše vlast	
předvede dovednost práce s mapou, ukáže a popíše polohu ČR v Evropě, ukáže sousední státy	Mapy obecně zeměpisné a tematické	
uvede základní informace o podnebí v ČR		
vyhledá na mapě hlavní vodní toky, pohoří a nížiny ČR		
vyhledá krajská města ČR		
vyhledá z dostupných informačních zdrojů typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury		
rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce		
rozpozná symboly našeho státu a jejich význam, armáda ČR, obrana státu		
	Lidé a čas	3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8
pracuje s časovými údaji, pochopí dějiny jako časový sled událostí, vysvětlí pojem kalendář, letopočet, generace, roční období	Orientace v čase a časový řád – určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, denní režim, roční období	

využívá dostupných archivů, knihoven, sbírky muzeí a galerií jako informační zdroj pro pochopení minulosti	Současnost a minulost v našem životě - báje, mýty, pověsti, Staré pověsti české, nejstarší osídlení naší vlasti, Přemyslovci, Lucemburkové a Karel IV., Jan Hus a husitství, Jagellonci, Habsburkové	
rozeznává a porovnává současné a minulé		
orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti		
porovná a zhodnotí způsob života a práce našich předků na našem území (využije regionální specifika)		
svými slovy charakterizuje vývojové etapy historie naší vlasti, popíše způsob života lidí v různých etapách historie		
stručně charakterizuje historický přínos vybraných významných osobností českých dějin		
objasní historické důvody státních svátků a významných dnů		
převypráví některou z pověstí		
zdůvodní význam movitých i nemovitých kulturních památek	Regionální památky	
vysvětlí důvod péče o památky		
	Lidé kolem nás	2.4, 2.5, 2.6, 2.7,
na základě vlastních zkušeností vyjádří základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě), dokáže vysvětlit příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkci rodiny	Rodina	
Rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory	soužití lidí – mezilidské vztahy,	
ve svém okolí rozpozná jednání a chování, která se nemohou tolerovat a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy, zná svá práva a povinnosti žáka školy	chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování, ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality, rizikové situace, rizikové chování, předcházení konfliktům	
orientuje se v základních formách vlastnictví, používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy	právo a spravedlnost	
Orientuje se v základních formách vlastnictví	Vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní	

Přírodověda

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
vysvětlí pojmy: živá příroda, neživá příroda, uvede příklady zástupců	Rozmanitost přírody	4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7, 4.8,
objasní princip rovnováhy přírody	neživá příroda	
roztřídí dané látky pomocí smyslů a jejich porovnáním	látky a jejich vlastnosti - třídění látek	
určí, které látky nelze zkoumat některými smysly, tvrzení zdůvodní	změny látek a skupenství	
uvede souvislosti mezi vzhledem krajiny, kvalitou životního prostředí a činností člověka	voda a vzduch - význam pro přírodu a člověka, oběh vody v přírodě	
rozliší vybrané horniny a nerosty	nerosty a horniny, vznik půdy a její význam	
vysvětlí pojem zvětrávání, uvede příklady zvětrávání a vyjmenuje faktory, které ho způsobují, uvede, jak vzniká půda a jaký má půda význam pro život na Zemi		
	Živá příroda - třídění rostlin, hub a živočichů	
na konkrétních příkladech uvede vzájemné vztahy živých organismů a neživé přírody	podmínky života na Zemi a jejich rozmanitost (Slunce, voda, vzduch, půda), životní podmínky rostlin	
uvede znaky života, životní potřeby, způsob života, stavbu těla a funkci jednotlivých částí těla konkrétních rostlin	výživa rostlin, rostliny a jejich orgány (stonek, list, květ)	
s pomocí dostupných materiálů zařadí konkrétní živočichy do známých skupin, roztřídí živočichy na bezobratlé a obratlovce, uvede zástupce	živočichové a stavba jejich těla	
uvede příklady vzájemných vztahů mezi organismy	různá přírodní společenstva	
uvede příklady přizpůsobení rostlin a živočichů změnám prostředí během roku (porovná jednotlivé živé organismy)	přizpůsobení rostlin a živočichů změnám prostředí během roku	
zhodnotí dopad některých konkrétních činností člověka na přírodu, rozliší, které z nich mohou prostředí a zdraví člověka podporovat a které poškozovat	význam lesů pro člověka	

provede vybrané praktické činnosti v terénu	ochrana přírody, třídění odpadů	

5. ročník

Vlastivěda

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
	MÍSTO, KDE ŽIJEME	1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.9
Základy státního zřízení ČR, státní správa a samospráva, státní symboly, armáda ČR	Naše vlast	
Uvede základní informace o podnebí v ČR a základních podnebných pásích		
Zařadí umístění ČR z hlediska zeměpisného (svět, Evropa), sousední státy ČR, Evropa – poloha, povrch, vodstvo, podnebí, rostliny a živočichové, hospodářství, obyvatelstvo	Evropa a svět	
Dokáže vysvětlit grafiku map a používá vysvětlivky	Mapy obecně zeměpisné a tematické	
Vyčte z map základní údaje sousedních evropských zemí		
	LIDÉ KOLEM NÁS	2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8
Uvědomuje si funkci rodiny	Rodina	
Konkretizuje své představy o budoucím povolání	Soužití lidí	
Posoudí mezilidské vztahy a vzájemnou komunikaci na základě vlastních zkušeností	Chování lidí	
Posuzuje významné sociální problémy a problematiku nesnášenlivosti mezi lidmi, uvede příklady a diskutuje o nich		
Aplikuje teoretické vědomosti o základních lidských právech do praxe	Právo a spravedlnost	
Uvede a posoudí příklady protiprávního jednání, právní ochrany občanů a majetku		
Využívá vlastních zkušeností s kulturními institucemi a vypráví o nich	Kultura	
Diskutuje o globálních problémech přírodního prostředí, vyhodnotí je a	Základní globální problémy	

pokusí se navrhnout řešení, obhajuje svůj názor		
	LIDÉ A ČAS	3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8
Orientuje se v časové přímce	Orientace v čase a časový řád	
Zařadí zjištěné údaje historicky správně a vyvozuje souvislosti mezi jednotlivými ději		
Upevňuje si již získané znalosti o způsobu života našich předků na našem území v hlavních dějinných obdobích a rozlišuje je	Současnost a minulost v našem životě	
Prokáže znalost bájí, mýtů a pověstí v rámci regionu i vlasti	Regionální památky, významné události našich dějin	
Zdůvodní zařazení státních svátků a významných dnů z hlediska historického		

Přírodověda

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
	<u>Rozmanitost přírody</u>	4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7, 4.8, 4.9, 5.0
vysvětlí pojmy: živá příroda, neživá příroda, na konkrétních příkladech uvede vzájemné vztahy živých organismů a neživé přírody uvede příklady vzájemných vztahů mezi organismy	Živá a neživá příroda	
Roztřídí živočichy, houby a rostliny	živá příroda- třídění rostlin, hub, živočichů	
uvede znaky života, životní potřeby, způsob života	podmínky života na Zemi a jejich rozmanitost, Slunce, voda, půda, vzduch podnebné (teplotní) pásy	
uvede znaky života, životní potřeby, způsob života, stavbu těla a funkci jednotlivých částí těla konkrétních rostlin	životní podmínky rostlin, rostliny a jejich orgány, výživa rostlin	
roztřídí živočichy na bezobratlé a obratlovce, uvede zástupce stavbu těla a funkci jednotlivých částí těla konkrétních živočichů	živočichové a stavba jejich těla	
uvede příklady přizpůsobení rostlin a živočichů změnám prostředí během roku	přizpůsobení rostlin a živočichů změnám prostředí během roku	

zhodnotí dopad některých konkrétních činností na přírodu, rozliší, které z nich mohou prostředí a zdraví člověka podporovat, a které poškozovat	ochrana přírody, třídění odpadů	
	Rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi, mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	
	<u>Člověk a jeho zdraví</u>	5.6, 5.7, 5.8, 5.9, 5.10, 5.11, 5.12, 5.13
pojmenuje správně základní části lidského těla	stavba lidského těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka	
stručně popíše funkce některých orgánů a orgánových soustav člověka	funkce některých orgánů a orgánových soustav	
popíše vznik a vývoj jedince, jednotlivé etapy lidského života	pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou	
orientuje se ve vztazích v rodině, partnerských vztazích, osobních vztazích, etické stránce vztahů	základy rodinné výchovy	
sestaví svůj režim dne podle zásad zdravého způsobu života objasní význam denního režimu	péče o zdraví, zdravý životní styl, správná výživa, výběr a způsob uchování potravin, vhodná skladba stravy, pitný režim	
posoudí negativní vliv kouření, alkoholu, drog, násilí, hracích automatů apod. na kvalitu lidského života	návykové látky a zdraví, závislosti a zdraví	
předvede základní úkony první pomoci a přivolání pomoci v různých situacích (znalost telefonních čísel 150, 155, 158, 156, 112)	prevence nemocí a úrazů, první pomoc	
vysvětlí, proč (jak) se musí chránit před stykem s cizí krví	nemoci přenosné a nepřenositelné, ochrana před infekcemi přenosnými krví	
	<u>Rozmanitost přírody - Země a vesmír</u>	4.5
vysvětlí význam Slunce pro život na Zemi	Slunce a sluneční soustava	
popíše postavení Země ve vesmíru	Země ve vesmíru - pohyby Země	
charakterizuje Měsíc a jeho fáze	Měsíc	
objasní střídání dne a noci, ročních období	střídání dne a noci, roční období a práce s globusem	

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Ročník	Předmět	Téma
1.	Prv	Jsem školák: Třída při hodině. Třída o přestávce. Pracovní návyky. Využití volného času.
1.	Prv	Člověk : Moje tělo. Výživa. Zdravý životní styl.
2.	Prv	Jsem školák.
2.	Prv	Moje rodina. Náš domov.
2.	Prv	Lidové zvyky a tradice.
2.	Prv	Člověk : Nemoc a úraz. Hygiena a čistota. Volný čas.
3.	Prv	Domov.
3.	Prv	Škola.
3.	Prv	Země v níž žijeme: Lidé a čas. Jak žili lidé dřív. Věci a činnosti kolem nás.
3.	Prv	Neživá příroda.
3.	Prv	Živá příroda.
3.	Prv	Člověk.
3.	Prv	Svátky roku.

Výchova demokratického občana

Ročník	Předmět	Téma
1.	Prv	Škola - utváření hodnot, vztahy ve třídě, tolerance, práva a povinnosti žáka
1.	Prv	Naše rodina - vztahy v rodině, různé generace a soužití s nimi
1.	Prv	Umíš se chovat? - utváření hodnot, tolerance, ohleduplnost, ochota pomáhat.
1.	Prv	Práce a zábava - vědomí vlastní odpovědnosti
1.	Prv	Každý člověk je jiný - dodržování lidských práv a svobod, etnika, minority
2.	Prv	Škola - utváření hodnot, vztahy ve třídě, tolerance, práva a povinnosti žáka
2.	Prv	Umíš se chovat? - utváření hodnot, tolerance, ohleduplnost, ochota pomáhat.
2.	Prv	Rodina a domov - práva a povinnosti členů rodiny, soužití generací, zázemí, zaujímání postojů, hraní rolí v rodině, členové rodiny vzorem.
2.	Prv	Naše obec - dodržování zákonů, obec jako základní jednotka státu, představenstvo obce
2.	Prv	Práce dospělých - povinnost, zodpovědnost, vzdělání

3.	Prv	Naše vlast - co je to demokracie, srovnání s diktaturou, význam zákonů, složení vlády, státní symboly,
3.	Prv	Náš domov - druhy domovů, lidé bez domova, zázemí, empatie, utečenecké tábory,
3.	Prv	Člověk a společnost - lidská práva, respektování menšin, soužití s minoritami, respektování kulturních, etnických odlišností.
4.	VI	Samospráva - zákon, právo, povinnosti zákoník
4.	VI	Vznik republiky - zákon, právo, povinnosti zákoník
4.	VI	První prezident - zákon, právo, povinnosti zákoník
4.	VI	Budování právního státu, samospráva, armáda, vznik republiky
5.	VI	Čím chci být? - vzdělání, povinnost školní docházky, diskuse, respekt, zájmy
5.	VI	Mapa světa - svět společnost, "já", osobnost, planeta, světadíl, galaxie, stát
5.	VI	ČR demokratický stát - svět společnost, "já", osobnost, světadíl, stát naše vlast – domov, krajina, národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly, Armáda ČR
4. – 5.	VI	Vím co smím - publikace "Dětská práva"
4. – 5.	VI	Obecní, školní kronika
4. – 5.	VI	Evropská unie - ústava, morálka, spravedlnost, národnosti
5.	Prv	Zobrazení planet ve sluneční soustavě - svět, člověk, planeta, světadíl, galaxie, stát
5.	Prv	Vývoj člověka - společnost, osobnost, "já", člověk, světadíl, rasy
4. – 5.	Prv	První pomoc - povinnost, zákony, právo

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Ročník	Předmět	Téma
3.	Prv	Objevujeme Evropu
4.	Prv, VI	Česká republika jako součást Evropy
5.	Prv, VI	Žijeme v Evropě

Multikulturní výchova

Ročník	Předmět	Téma
1.	Prv	Rodina.
2.	Prv	Domov
3.	Prv	Země, v níž žijeme.
4. – 5.	VI	Můj domov. Země, v níž žijeme.
4.	VI	Země a lidé – má vlast.
4. – 5.	VI	ČR (z českých dějin)
4.	Prv	Rozmanitost přírody.
5.	Prv	Člověk.
5.	VI	Evropa a svět.

Environmentální výchova

Ročník	Předmět	Téma
1.	Prv	Ekosystém - les, park, sad, zahrada, pole
1.	Prv	Vztah člověka k prostředí - blízké okolí školy, zdraví, prostředí
2.	Prv	Ekosystém - louka, pole, les, u vody, ve vodě
2.	Prv	Vztah člověka k prostředí - náš domov
3.	Prv	Ekosystém - zkoumání přírody
3.	Prv	Základní podmínky pro život - voda, půda, vzduch, Slunce, Země
3.	Prv	Lidské aktivity a problémy životního prostředí - ochrana přírody, odpady, lidské výrobky
3.	Prv	Vztah člověka k prostředí - naše obec, město, venkov, výživa a zdraví
4.	Přv	Vztah člověka k prostředí - naše obec, město, venkov, výživa a zdraví
4.	Přv	Základní podmínky pro život - voda, půda, vzduch, Slunce, Země
4.	Přv	Lidské aktivity a problémy životního prostředí - ochrana přírody, horniny a nerosty
4.	Přv	Vztah člověka k prostředí - rozdílné podmínky prostředí pro život na Zemi
4.	VI	Základní podmínky pro život - voda, půda, vzduch, Slunce, Země
4.	VI	Lidské aktivity a problémy životního prostředí - ochrana krajiny a životního prostředí, kulturní památky
5.	Přv	Ekosystém - tropický deštný les, moře a oceány
5.	Přv	Základní podmínky života - podnebné (klimatické) pásy, počasí a podnebí
5.	Přv	Slunce (teplo, světlo), vzduch, voda, potrava, půda, energie
5.	Přv	Lidské aktivity a problémy životního prostředí - výroba skla, plastů, papíru
5.	Přv	Lidské aktivity a problémy životního prostředí - kulturní památky

Mediální výchova

Ročník	Předmět	Téma
1.	Prv	Práce a zábava
1.	Prv	Každý člověk je jiný
1.	Prv	V obchodě
1.	Prv	Volný čas
1.	Prv	Místo, kde žiji
2.	Prv	Rodina
2.	Prv	Domov
2.	Prv	Životní prostředí
2.	Prv	Naše obec
2.	Prv	Krajina kolem nás (media - zdroje informací a zpráv)
3.	Prv	Z českých dějin
3.	Prv	Naše vlast

3.	Prv	Svět okolo nás
3.	Prv	Živá příroda - člověk, rostliny a živočichové
3.	Prv	(různé typy sdělení: faktický × fiktivní obsah, citlivost vůči předsudkům)
4.	VI	Česká republika - parlament, zákony, prezident, vláda (znalosti z TV)

Finanční gramotnost

Ročník	Předmět	Téma
1.	Prv	Práce a zábava
1.	Prv	Práce dospělých
1.	Prv	V obchodě
1.	Prv	Svátek v rodině, život v rodině, hračky a školní potřeby
1.	Prv	Práce a volný čas, povolání
2.	Prv	Náš domov
2.	Prv	Moje rodina
2.	Prv	Potraviny a výživa
3.	Prv	Orientace v čase a časový řád
4.	Prv	Mapy, měřítko, plány, práce s mapou